

УДК 636.02.034.082

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.115.29>

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОДУКТИВНИХ ОЗНАК ТАВРІЙСЬКОГО ТА ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО ТИПІВ ПІВДЕННОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ

Папакіна Н.С. – к.с.-г.н., доцент кафедри ветеринарії,
гігієни та розведення тварин імені В.П. Коваленка,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Євтушенко Є.М. – магістрант біолого-технологічного факультету,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Встановлено, що продуктивні ознаки тварин різних статевовікових груп південного м'ясної породи великої рогатої худоби в умовах ДП ДГ «Асканійський» перевищують вимоги стандарту на 3 та більше відсотків. Отримано підтвердження, що показники продуктивності корів Таврійського та Причорноморського типів (320 голів та 280 голів відповідно) достовірно не відрізняються. Індекс статевого диморфізму 1,0:1,72, не залежить від типу. Маса новонароджених телят на 20 та більше відсотків перевищує стандарт породи, що свідчить про досить гарну пристосованість тварин південної м'ясної породи незалежно від екстер'єрного типу. За показниками проросту молодняк перевищує вимоги стандарту на 2,0–7,0%, за виключенням теличок Причорноморського типу: у віці 7 місяців, які на 5,7% (12,0 кг) недостовірно поступались стандарту, що є свідченням посередньої адаптації тварин цього типу до літніх спекотних умов півдня України. За результатами забою від бугаїв 18-місячного віку отримано товарні туші вагою від 320 до 362 кг. Крайцями за сортовим складом та масою виявилися туші від тварин Таврійського типу – переважають стандарт на 9,7%, або 31 кг. Найменшу живу масу визначено у повновікових тварин лінії Ідеала 133, яка на 1,0% (5,0 кг) менша за коровами та найбільша за бугаями. Найвищу живу масу за коровами та новонародженими телятами визначено в лінії Саніл 8, яка є перспективною. Продуктивні ознаки бугаїв лінії Ідеал 133 та Саніл 8 є подібними, вихід туші не менше 60%, а маса отриманих туш становить не менше ніж 351 кг. Здатність до ефективного відтворення визначають за показником виходу телят, що сягає 90 голів на рік. Причорноморський тип у господарстві представлена лініями Асканійця 9150, Комета 8075 та Жемчуга 311, продуктивні ознаки є більш консолідовані. Найвищою живою масою характеризуються корови та бугаї лінії Асканійця 9150: 551 та 946 кг. У віці 7 місяців практично весь молодняк має типову живу масу у межах 215–232 кг. У бугайців однорічного віку й до 18 місяців середньодобові прирости становлять 110–1150 г на добу для бугайців, та 655–710 г на добу для теличок. Ефективність проведеної селекційної роботи також підтверджується досить низькими показниками розмаху та мінливості ознак.

Ключові слова: скотарство, м'ясна порода, тип, вік, лінія, продуктивні ознаки.

Papakina N.S., Yevtushenko Ye.M. Comparative characteristics of productive traits of the Tavrian and Chernomorskyi types of southern beef breed

It was found that the productive characteristics of animals of different sex and age groups of the southern beef breed of cattle under the conditions of the farm "Askaniysky" exceed the requirements of the standard by 3 percent or more. It was confirmed that the productivity indicators of cows of the Tavrian and Chernomorskyi types (320 heads and 280 heads, respectively) do not differ significantly. The index of sexual dimorphism is 1.0: 1.72, regardless of the type. The weight of newborn calves is 20 percent or more higher than the breed standard, which indicates a fairly good adaptation of animals of the southern beef breed, regardless of the exterior type. In terms of weight gains, young animals exceed the requirements of the standard by 2.0-7.0%, except for heifers of the Chernomorskyi type: at the age of 7 months, which by 5.7% (12.0 kg) were insignificantly inferior to the standard, which is evidence of satisfactory adaptation of animals of the given type to hot summer conditions of the south of Ukraine. After the slaughter of 18-month-old bulls, carcasses weighing from 320 to 362 kg were obtained. The best in terms of varietal composition and weight were carcasses from animals of the Tavrian

type - they exceed the standard by 9.7% or 31 kg. The lowest live weight was determined in adult animals of the Ideal 133 line, which is 1.0% (5.0 kg) for cows and the largest for bulls. The highest live weight for cows and newborn calves was determined in the Sanil 8 line, which is promising. The productive characteristics of bulls of the Ideal 133 and Sanil 8 lines are similar; the carcass yield is not less than 60%, and the weight of the obtained carcasses is not less than 351 kg. The ability to reproduce effectively is determined by the yield of calves, which reaches 90 heads per year. The Chernomorskyi type on the farm is represented by three lines Askaniytsa 9150, Comet 8075 and Zhemchuga 311, productive traits are more consolidated. The highest live weight is in cows and bulls of the Askaniytsia line 9150: 551 and 946 kg. At the age of 7 months, almost all young have a typical live weight in the range of 215... 232 kg. In bulls of one year of age and up to 18 months, the average daily gain is 1110... 1150 g per day for bulls, and 655... 710 g per day for heifers. The effectiveness of the breeding work is also confirmed by the relatively low rates of scope and variability of traits.

Key words: livestock breeding, beef breed, type, age, line, productive traits

Постановка проблеми. Україна має власні традиції та особливості ведення м'ясного скотарства, й подальший розвиток галузі є предметом наукових обговорень. Як вказують працівники Інститут розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця, підвалини для розвитку галузі м'ясного скотарства закладено створенням вітчизняних порід м'ясної худоби, а саме: української м'ясної (1993 р.), волинської (1994 р.), поліської (1998 р.) та південної м'ясної (2008 р.), тварини яких у структурі генофонду м'ясної худоби нині становлять біля 70%. Тварини нових порід за рівнем потенційної продуктивності не поступаються кращим породам м'ясної худоби світової селекції, а за пристосованістю до місцевих умов значно їх перевищують. Проте реалізований потенціал м'ясної худоби в більшості суб'єктів господарювання використовується лише на 50–60% [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Південна м'ясна порода є результатом спрямованої селекційної роботи науковців ІТСП «Асканія-Нова» для зони спекотного посушливого Південного Степу України. У цій роботі вперше в Україні застосовано в породотворному процесі використання генофонду підвиду *Bos indicus*. Теоретичною передумовою створення південної м'ясної породи було отримання високопродуктивних тварин на основі схрещування червоної степової породи та світового генофонду кращих м'ясних порід (шортгорн, герефорд, шароле, санта-гертруда, кубинський зебубраман), які поєднували б у генотипі кращі якості: пристосованість до жорстких кліматичних умов зони, високу продуктивність і відтворювальну здатність, стійкість до захворювань, ефективне використання грубих кормів та пасовищ, стали передачу господарсько-корисних ознак нащадкам. У процесі створення м'ясної породи на гібридній основі колективом авторів розроблено інноваційну методологію та селекційну технологію [2–4].

Отримана м'ясна худоба має високу адаптаційну здатність та не є примхливою до умов утримання, догляду та годівлі. Ефективно використовує наявні корми та менш гостро, ніж тварини аналогічних порід, реагує на недостатній рівень годівлі. Здатні швидко відновлювати кондиції в разі їх втрат під час настання сприятливих умов [5].

Постановка завдання. За даними племінного обліку та бонітувань та згідно з аналізом наукових робіт провідних фахівців ІТСП «Асканія-Нова» [2; 3], за екстер'ером у південній породі розрізняють два типи: Таврійський висококровний за зебу 5/8-7/8 (в типі зебу) та Причорноморський низькокровний 1/16-3/8 (в типі санта-гертруда). Тварини в типі зебу характеризуються більш розвиненими промірами довжини та висоти, а тварини в типі санта-гертруда – більш розвиненими об'ємними та широтними промірами. Корови в типі санта-гертруда відрізняються більшою масивністю та коротконогістю. Триваюча селекційна

робота відбувається на базі племінних підприємств і потребує проведення систематичного моніторингу селекційних ознак.

Нами виконано порівняльну оцінку фактичних показників продуктивності м'ясної худоби племінного заводу ДП ДГ «Асканійський». Походження тварин та показники продуктивності визначали за первинного племінного обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі аналізу отриманих показників продуктивності двох типів південної м'ясної худоби, яких утримують в умовах одного господарства, встановлено, що показники наявного на підприємстві поголів'я м'ясної худоби відповідають вимогам стандарту, незалежно від типу екстер'єру. Таврійський тип за екстер'єром наближений до зебу (рис. 1а), а Причорноморський тип за зовнішнім виглядом – до м'ясної породи санта-гертруда (рис. 1б).

За результатами оцінки продуктивних ознак 600 голів повновікових корів (320 голів Таврійського типу та 280 голів типу Причорноморського типу) достовірної різниці між тваринами різних екстер'єрних типів не визначено, а відхилення від стандарту не перевищує 5,0%. Мінливість ознак у межах груп на низькому рівні.

Індекс статевого диморфізму 1,0:1,63 згідно зі стандартом, у дослідного поголів'я – 1,0:1,72 незалежно від екстер'єрного типу. Маса новонароджених телят на 20 та більше відсотків перевищує стандарт породи, що свідчить про гарну пристосованість тварин південної м'ясної породи незалежно від екстер'єрного типу.

Згідно з технологією молодняк утримують на підсисі до 6-місячного віку, а після відлучення утримують в окремих статевікових групах чисельністю від 30 до 50 голів. За групою бугайців достовірних відхилень від стандарту не виявлено.

У віці 7, 12 та 18 місяців молодняк першого типу перевищує вимоги стандарту на 4,0–38,0 кг (на 2,0–7,0%), а ровесників другого типу – на 6,0–26,0 кг (2,2–2,5%).

За групою теличок характерно перевищення стандарту породи, за виключенням тварин другого типу у віці 7 місяців, які на 5,7% (12,0 кг) недостовірно поступались стандарту. На нашу думку, це може бути свідченням посередньої адаптації тварин цього типу до літніх спекотних умов Півдня України. В усі інші вікові періоди відставань у живій масі не помічено.



А

Б

Рис. 1. Корови південної м'ясної породи

Недостовірна різниця між групами у 12 та 18 місяців становила 3,0% (9,0 кг) та 4,3% (18,0 кг). Зростання з віком різниці в живій масі телиць різного типу підтверджує чутливість тварин другого типу до умов підприємства. Мінливість ознак у цій групі також є вищою, ніж в аналогів першого типу.

Визначені відмінності в живій масі тварин в окремі вікові періоди в процесі вирощування підтверджуються даними про середньодобові прирости у період вирощування від 7 до 18 місяців. Бугайці другого типу відповідають вимогам стандарту, а першого типу перевищують стандарт на 9,5%, або 105 г/добу. За групою теличок визначено перевищення вимог стандарту на 21,5 та 17,3% (120 та 97 г/добу) за першою та другою групою. Водночас є мінливість ознак на середньому рівні, що визначає ефективність подальшого добору за вивченою ознакою.

У процесі проведення забою бугаїв 18-місячного віку було отримано товарні туші вагою від 320 до 362 кг. За дослідними групами кращими за сортовим складом та масою виявилися туші від тварин першого дослідного типу, що перевищували стандарт на 9,7%, або 31 кг. Товарні туші представників другого типу не мають достовірної різниці із стандартом та показниками ровесників. Загалом вихід туш коливається в межах від 59 до 62%.

У процесі оцінки продуктивних ознак за лініями в межах типів визначено відмінності. Розподіл тварин за лініями Таврійського типу свідчить про проведення селекційної роботи, в лінії Сигнала 475 нараховується 107 голів маточного стада та 3 бугая, в лінії Ідеала 133–106 маток та 3 бугая, Саніла 8–107 корів та 3 бугая.

Достовірної різниці у значеннях основних продуктивних ознак у лініях не визначено. Найменшу живу масу визначено у повновікових тварин лінії Ідеала 133, яка на 1,0% (5,0 кг) менша за коровами та найбільша за бугаями.

Найвищу живу масу за коровами та новонародженими телятами визначено в лінії Саніл 8, яка є перспективною. Продуктивні ознаки бугаїв лінії Ідеал 133 та Саніл 8 є подібними, вихід туші не менше 60%, а маса отриманих туш становить не менш ніж 351 кг. Недостовірна перевага вказаних ліній над Сигналом 475 на показниками живої маси в окремі вікові періоди, виходом туші та масою туші не перевищує 5%.

Валовий приріст за період від 7 до 18 місяців найвищий саме в лінії Сигнала 475, яка має найвищі прирости в останній період вирощування, а представники ліній Ідеала 133 та Саніла 8 мають більш рівномірний ріст. За телицями дослідних ліній найвищі прирости мають представниці лінії Ідеала 133, а найменший валовий приріст – Саніл 8, різниця не є достовірною та становить 0,7% (3 кг). Здатність до ефективного відтворювання визначають за показником виходу телят, що сягає 90 голів на рік.

За зовнішнім виглядом тварини другого типу наближені до породи Санта-Гертруда (рис. 16), а також відповідають за продуктивними ознаками стандарту породи. У господарстві представлена трьома лініями Асканійця 9150, Комета 8075 та Жемчуга 311.

Тварини дослідних ліній є типовими, продуктивні ознаки не характеризуються достовірною різницею ознак. Найвищою живою масою характеризуються корови та бугаї лінії Асканійця 9150: 551 та 946 кг. Маса новонароджених телят є однаковою, а жива маса на період відлучення від матерів та після адаптації до утримання в технологічних статевовікових групах у віці 7 місяців коливається у межах 215–220 кг (1,3%), незалежно від статі. Статевий диморфізм у дорослих тварин добре виражений, однак між лініями суттєвої різниці не визначено, вона становить 1,0:1,7 незалежно від лінії.

У віці 7 місяців практично весь молодняк має типову живу масу у межах 215–232 кг. У бугайців однорічного віку й до 18 місяців зберігається консолідованість ознак, що підтверджує показник середньодобових приростів за цей період 1110–1150 г на добу для бугайців та 655–710 г на добу для теличок. Ефективність провадженої селекційної роботи також підтверджується досить низькими показниками розмаху та мінливості ознак.

За теличками також достовірних розбіжностей у показниках живої маси не було визначено. Від бугайців отримано товарні туші із виходом у межах 58–62%, за окремими тушами показник нижче від стандарту.

Висновки і пропозиції. Продуктивні ознаки тварин різних статевовікових груп південної м'ясної породи великої рогатої худоби перевищують вимоги стандарту. За показниками продуктивності та зовнішнім видом зберігається генетично зумовлені відмінності внутрішньопородних типів. У межах видів провадиться селекційна робота за лініями та зберігається генеалогічна структура породи.

Подальшими дослідженнями передбачається оцінка екстер'єрних особливостей породних типів та ліній, оцінка показників відтворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Засідання Президії НААН «Стан та перспективи розвитку підгалузі м'ясного скотарства в Україні» / Інститут розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця. Copyright 2010–2020. All Rights Reserved
2. Вдовиченко Ю.В., Вороненко В.І., Найденова В.О., Омельченко Л.О. М'ясне скотарство в степовій зоні України : монографія. Нова Каховка, ПІЕЛ. 2012. 308 с.
3. Історія розвитку продуктивного тваринництва, його сучасний стан і перспективи. URL: <https://shag.com.ua/rozdil-1-zagaleni-pitannya-agropromislovogo-virobnictva-vzayem.html?page=36>.
4. Угнівенко А.М., Петренко С.М., Носевич Д.К., Токар Ю.І. Наукові основи розвитку м'ясного скотарства в Україні. Монографія. Київ, 2016. С. 283–310.
5. Торохтій О. Як не заплутатися між «Біо», «Органік» та «Еко». *Еко-інформ. «Природа і сусільство»*. 2019. Вип. 40.